

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 17359/2022
11.04.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Драгане Бољевић, Драгане Маринковић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Горан Митровић адвокат из ..., против тужених ББ, ВВ, ГГ, ДД и ЂЂ сви из ..., чији је пуномоћник Бојан Томић адвокат из ..., ради утврђења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6168/21 од 20.04.2022. године, у седници већа одржаној дана 11.04.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6168/21 од 20.04.2022. године у делу првог става изреке - у погледу одлуке о привременој мери.

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6168/21 од 20.04.2022. године у преосталом делу првог става изреке.

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужиоца и **УКИДАЈУ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 6168/21 од 20.04.2022. године у делу првог, четвртог и петом ставу изреке и пресуда Другог основног суда у Београду П 361/16 од 07.07.2021. године у трећем и петом ставу изреке и у том делу предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

У преосталом делу - у погледу одлуке о судској ненадлежности, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6168/21 од 20.04.2022. године, **ОДБИЈА СЕ** као неоснована.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду П 361/16 од 07.07.2021. године, ставом првим изреке, спојене су ради једновременог расправљања и пресуђења парнице у предметима П 361/16 и П 3224/17. Ставом другим изреке, одбијен је приговор апсолутне ненадлежности суда за поступање по противтужбеном захтеву. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да тужени немају право стварне службености пешачког и колског пролаза преко катастарске парцеле 30/551 из листа непокретности ... КО ... и да се тужени обавезу да

престану са коришћењем пешачког и колског пролаза преко наведене катастарске парцеле у дужини од 38м и ширини од 2м са североисточне стране, почев од јавног пута означеног као катастарска парцела ... КО ... Ставом четвртим изреке, одбијен је предлог тужиоца којим је тражио да се забрани туженима да врше било какво насипање тврдим материјалом, земљом и асфалтирањем или стављањем било какве друге подлоге на делу катастарске парцеле 30/551 из листа непокретности ... КО ... у дужини од 38м и ширини од 2м са североисточне стране, почев од јавног пута означеног као катастарска парцела 30/227 КО Ставом петим изреке, усвојен је противтужбени захтев и утврђено да постоји право сталне стварне службености пута за пролаз пешице и возилима које се простире преко катастарске парцеле 30/551 површине 842м² и уписане у лист непокретности ... КО ... као послужног добра, и то целом дужином међе наведене катастарске парцеле са суседним катастарским парцелама 30/438 и 30/563 КО ... у ширини од 2м почев од јавног пута означеног као катастарска парцела 30/227 КО ... закључно са међом катастарске парцеле 30/513 КО ..., а у корист сваковремених власника катастарске парцеле 30/181 површине 799м² из листа непокретности ... КО ..., катастарске парцеле 30/588 површине 606м² из листа непокретности ... КО ..., катастарске парцеле 30/592 површине 505м² из листа непокретности ... КО ..., катастарске парцеле 30/591 површине 663м² из листа непокретности ... КО ... и катастарске парцеле 30/410 површине 915м² из листа непокретности ... КО ... као повласних добара, што је тужилац дужан да призна, трпи и дозволи да се овом пресудом утврђено право сталне стварне службености пута за пролаз пешице и возилима упише као терет на непокретности описаној као послужно добро, а у корист сваковремених власника повласних добара. Ставом шестим изреке, одбијен је противтужбени захтев у делу којим су тужени тражили да се утврди да постоји право сталне стварне службености пута за пролаз пешице и возилима које се простире преко катастарске парцеле 30/551 површине од још 183м² и уписане у лист непокретности ... КО ... као послужног добра, целом дужином међе наведене катастарске парцеле са суседним катастарским парцелама 30/438 и 30/563 КО ... у ширини од 2м почев од јавног пута означеног као катастарска парцела 30/227 КО ... закључно са међом катастарске парцеле 30/513 КО ..., а у корист сваковремених власника катастарских парцела 30/181, 30/558, 30/592, 30/591 и 30/410 све КО ... као повласних добара, што је тужилац дужан да призна, трпи и дозволи да се овом пресудом утврђено право стварне службености пута за пролаз пешице и возилима упише као терет на непокретности описаној као послужно добро у корист сваковремених власника повласних добара. Ставом седмим изреке, обавезан је тужилац да накнади туженима трошкове парничног поступка у износу од 959.400,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 6168/21 од 20.04.2022. године, ставом првим изреке, потврђена је пресуда Другог основног суда у Београду П 361/16 од 07.07.2021. године у другом, трећем, четвртном и петом ставу изреке, и жалба тужиоца у том делу одбијена као неоснована. Ставом другим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужених и потврђена пресуда Другог основног суда у Београду П 361/16 од 07.07.2021. године у шестом ставу изреке. Ставом трећим изреке, одбачена је као недозвољена жалба тужиоца у односу на шести став изреке пресуде Другог основног суда у Београду П 361/16 од 07.07.2021. године. Ставом четвртим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у седмом ставу изреке пресуде Другог основног суда у Београду П 361/16 од 07.07.2021. године тако што је

обавезан тужилац да накнади туженима трошкове парничног поступка у износу од 354.300,00 динара. Ставом петим изреке, одбијени су захтеви тужиоца и тужених за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је, због погрешне примене материјалног права, благовремено изјавио ревизију предвиђену чланом 404. ЗПП (посебна ревизија).

Ревизија тужиоца није дозвољена против одлуке (решења) о предложеној привременој мери, јер то није решење којим се поступак правноснажно окончава, због чега је на основу члана 413. у вези са чланом 420. став 1. и 6. ЗПП одлучено као у првом ставу изреке.

По оцени Врховног суда, посебна ревизија тужиоца у овом спору је дозвољена ради тумачења и примене права у споровима о стварним службеностима, па је зато на основу члана 404. ЗПП, одлучено као у другом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији у складу са чланом 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је тужиочева ревизија делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Спорови о стварним службеностима су имовинско-правни спорови који су у надлежности суда, у смислу члана 1. ЗПП, због чега се тужиочевом ревизијом неосновано побија правноснажна одлука о истакнутом приговору судске ненадлежности, па је зато на основу члана 414. став 1. у вези члана 420. став 6. ЗПП, одлучено као у четвртном ставу изреке.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је право својине на катастарској парцели 30/551 површине 1025м² стекао уговором о купопродаји Ов 167666/13 од 13.09.2013. године. Део ове парцеле у површини од 183м², планским актом предвиђен за јавну површину, тужилац је издвојио за ту намену у посебну катастарску парцелу ... КО ..., а за преостали део купљене парцеле у површини од 842м² извршио је промену намене земљишта из пољопривредног у грађевинско земљиште. Тужилац је у катастру непокретности уписан као власник катастарске парцеле 30/551 КО ... у површини од 842м² и на тој парцели је саградио кућу. Тужиоци су власници катастарских парцела 30/181 (ББ), 30/588 (ВВ), 30/592 (ГГ), 30/591 (ДД) и 30/410 (ЂЂ). Тужени ГГ и ЂЂ су право својине стекли уговорима о купопродаји закљученим са продавцима ЕЕ и ЖЖ, чији предмет су били делови катастарске парцеле 30/181 КО ... идентификовани као новоформиране парцеле на скици, саставном делу тих уговора. Оба уговора садрже идентичну клаузулу о сагласности уговарача да према скици направе и користе пут ширине 4м и узајамну обавезу уговорних страна - купца да ће несметано коришћење тог пута омогућити свим власницима катастарске парцеле 30/181 и да ће у случају даље продаје своје непокретности тај терет пренети на новог власника, и продаваца да ће приликом продаје преосталог дела означене парцеле обезбедити купцима несметано коришћење тог пута, уношењем такве клаузуле у нове уговоре. Тужени до својих парцела долазе путем ширине од 3,55м до 4,31м и дужине од 162,07м који полази од улице ... Тај пут делом пролази и преко тужиочеве парцеле у ширини од 0,54м до 1,50м

и у дужини од 35,42м, на удаљености од око 1,5м од његове куће, а у свом наставку заузима делове и других парцела. Пут је делом насут туцаником, а делом гребаним асфалтом и користи се за пролаз пешака и возила. Са његове јужне стране постављене су бандере, а приближно средином пута налазе се комунални шахтови. До парцела тужених не постоји други уређени пут, а две пешачке стазе преко катастарских парцела 30/513 и 30/561 КО ... нису уређене и могу се користити за пролаз пешице, али не и возилима. Приступни пут формиран је до 2000-те године и тужени нису били ометани да га, па и део који прелази преко катастарске парцеле 30/551 КО ..., користе за пролаз пешице и возилима све док тужилац ту парцелу није купио и постављањем оgrade изразио противљење праву тужених да део његовог земљишта користе као пут. Правноснажним решењем П 3018/15 од 04.04.2017. године утврђено је да је тужилац сметао тужене у мирној и несметаној државини права стварне службености пролаза колским путем, тако што је 25.10.2015. године на делу пута који се граничи са његовом парцелом у ширини од 2м и дужини од 38м поставио ограду.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су применом чланова 49. и 53. Закона о основама својинско-правних односа усвојили противтужбени, а одбили тужбени захтев. По становишту судова, стварна службеност се може установити судском одлуком ако се повласно добро, без кривице његовог власника, не може користити без коришћења послужног добра, али уз вођење рачуна о начелу рестрикције - стављањем у однос службености са штетом која би њеним успостављањем била нанета власнику послужног добра, као и вођењем рачуна о другим околностима од којих зависи обим оптерећења тог добра, у зависности од његове намене и начина коришћења. У конкретном случају, по налажењу судова, тужени као власници потенцијалних повласних добара не могу их користити без коришћења пута који делом пролази и преко парцеле у својини тужиоца, као потенцијалног послужног добра.

По становишту Врховног суда, у овом спору погрешно је примењено материјално право, о чему ревизијски суд води рачуна по службеној дужности.

Оба нижестепена суда су овај спор судили као спор за установљавање (конституисање) стварне службености. На то упућују не само примењене одредбе материјалног права, већ и разлози наведени у образложењима њихових пресуда - да се стварна службеност успоставља судском одлуком када се једна непокретност (повласно добро) не може користити без употребе друге непокретности (послужно добро), и да тужиоци до својих парцела могу долазити само путем који делом, у одређеним мерама и границама, прелази и преко тужиочеве парцеле.

Међутим, предмет овог спора није установљавање, већ утврђење постојања, односно непостојања права стварне службености колског и пешачког пролаза преко дела земљишта у својини тужиоца. Тужилац је тужбом тражио да се утврди непостојање права стварне службености у корист повласних добара у својини тужених, а тужени противтужбом нису захтевали да се успостави право стварне службености, већ тврде да су они то право већ стекли и да зато траже да се утврди његово постојање, с обзиром да им тужилац то право оспорава тужбом за утврђење да оно не постоји.

Одредбом члана 56. Закона о основама својинско-правних односа прописано је да власник повласног добра може захтевати да се према власнику послужног добра утврди постојање службености (став први), и да се на његову тужбу сходно примењују одредбе члана 37. став 2. тог закона (став други). Тужба из наведене законске одредбе подноси се када власник послужног добра оспорава право службености власнику повласног добра. Ради се, дакле, о ситуацији када титулар службености остварује своје право, али постојање тог права власник послужног добра доводи у сумњу. У спору по тој тужби титулар права стварне службености мора доказати постојање свог права - основ и начин његовог стицања. Тужени - власник послужног добра се у том спору, поред тврдње да службеност не постоји - да није стечена на неки од законом прописаних начина, може бранити и истицањем приговора да је службеност престала, односно да она више није потребна.

Према одредбама Закона о основама својинско-правних односа, стварна службеност се заснива правним послом, одлуком државног органа и одржајем (члан 51); на основу правног посла стварна службеност стиче се уписом у јавну књигу, или на други одговарајући начин одређен законом (члан 52); одлуком суда или другог државног органа стварна службеност установљава се када власник повласног добра у целини или делимично не може користити то добро без одговарајућег коришћења послужног добра, као и у другим случајевима одређеним законом, и то даном правноснажности одлуке ако законом није друкчије одређено (члан 53. став 1. и 2); одржајем, када је власник повласног добра фактички остваривао службеност за време од 20 година а власник послужног добра се томе није противио, осим ако је службеност вршена злоупотребом поверења власника или држаоца послужног добра, силом, преваром или ако је службеност уступљена до опозива (члан 54).

Погрешно схвативши природу овог спора нижестепени судови су утврђивали чињенице битне за установљавање права стварне службености и одлуке о тужбеном и противтужбеном захтеву засновали на одредби члана 53. Закона о основама својинско-правних односа, којом је прописано да се стварна службеност може установити одлуком суда или другог државног органа када власник повласног добра у целини или делимично не може користити то добро без одговарајућег коришћења послужног добра, али су пропустили да утврде чињенице које су битне за стицање права стварне службености на неки од законом дозвољених начина, с обзиром да тужени у противтужби тврде да су они то право већ стекли, а тужилац им постојање тог права оспорава поднетом тужбом. Пропуст нижестепених судова да у овом спору примени одредбе о стицању права стварне службености, чије постојање, односно непостојање се траже тужбом и противтужбом, има за последицу непотпуно утврђено чињенично стање - неутврђене чињенице о основу и начину стицања спорног права.

Из тог разлога, нижестепене пресуде су морале бити укинуте у делу којим је одлучено о тужбеном и противтужбеном захтеву и у том делу предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновљеном суђењу првостепени суд ће утврдити чињенице битне за одлуку о постојању права стварне службености тужених - да ли су и на који од законом прописаних начина они стекли то право (те чињенице доказују тужени), односно да ли

је то право, ако је стечено, престало да постоји или је постало непотребно (те чињенице доказује тужилац), јер од њих зависи законита одлука о захтевима странака.

Укинута је и одлука о трошковима поступка зато што зависи од исхода спора.

Са свега наведеног, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у трећем ставу изреке.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић